

อนาคตภาพการอาชีวศึกษาไทยเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2557 – พ.ศ.2566)

สมบูรณ์ ทังสมบัติ

คุณูปการนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

พฤษภาคม 2557

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

คณะกรรมการควบคุมคุณิพนธ์และคณะกรรมการสอบคุณิพนธ์ ได้พิจารณา
คุณิพนธ์ของ สมบูรณ์ ทั้งสมบัติ จานี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมคุณิพนธ์

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจริญวิษณุ สมพงษ์ธรรม)
.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(นางาตรี ดร.พงศ์เทพ จิระโร)

คณะกรรมการสอบคุณิพนธ์

.....ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิกร ตันจาวุธโธม)
.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจริญวิษณุ สมพงษ์ธรรม)
.....กรรมการ
(นางาตรี ดร.พงศ์เทพ จิระโร)
.....กรรมการ
(ดร.เกรียงศักดิ์ บุญญา)

คณะศึกษาศาสตร์อนุมัติให้รับคุณิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพา

.....คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี แย้มกสิกร)
วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2557

กิตติกรรมประกาศ

คุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจริญวิญญ์ สมพงษ์ธรรม นาวาตรี ดร.พงศ์เทพ จิระโร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภารดี อนันตนาวิ อาจารย์ที่ปรึกษาคุษฎีนิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.วิกร ตันหาจุฑาโฒ ประธานคณะกรรมการสอบ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจริญวิญญ์ สมพงษ์ธรรม นาวาตรี ดร.พงศ์เทพ จิระโร ดร.เกรียงศักดิ์ บุญญา กรรมการสอบ ที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางที่ถูกต้อง ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความละเอียดถี่ถ้วนและเอาใจใส่ด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ธร สุนทรายุทธ และคณาจารย์ศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษาทุกท่าน ที่กรุณาให้ความรู้ ให้คำปรึกษา และประสบการณ์ที่มีคุณค่า ยิ่งแก่ผู้วิจัย ทำให้คุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่กรุณาตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ และให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์ ตอบแบบสอบถาม ให้คำแนะนำงานวิจัย ให้มีคุณภาพครบถ้วนสมบูรณ์

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อเชียะคี แซ่ตั้ง บิดาผู้ล่วงลับ คุณแม่สุขเชียง แซ่จ้ง ผู้ให้กำเนิด และพี่ ๆ ทุกคนที่ให้อำลัใจ และขอขอบคุณผู้มีพระคุณทุกท่านที่มีได้เอื้อนนามไว้ ณ ที่นี้ คุณค่าและประโยชน์ของคุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูคุณเวทิตาบูชาแด่ บพภกัร บวรพจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านทั้งในอดีตและปัจจุบัน

สมบูรณ์ ทั้งสมบัติ

คณะกรรมการควบคุมคุณิพนธ์และคณะกรรมการสอบคุณิพนธ์ ได้พิจารณา
คุณิพนธ์ของ สมบูรณ์ ทั้งสมบัติ ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมคุณิพนธ์

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจริญวิษณุ สมพงษ์ธรรม)
.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(นางวาทรี ดร.พงศ์เทพ จิระโร)

คณะกรรมการสอบคุณิพนธ์

.....ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิกร ตันทวุทโธ)
.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจริญวิษณุ สมพงษ์ธรรม)
.....กรรมการ
(นางวาทรี ดร.พงศ์เทพ จิระโร)
.....กรรมการ
(ดร.เกรียงศักดิ์ บุญญา)

คณะศึกษาศาสตร์อนุมัติให้รับคุณิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพา

.....คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี แย้มกสิกร)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2557

54810121: สาขาวิชา: การบริหารการศึกษา; ปร.ด. (การบริหารการศึกษา)

คำสำคัญ: การอาชีวศึกษาไทย/ ประชาคมอาเซียน/ ทศวรรษหน้า/ อนาคตภาพ

สมบูรณ์ ทั้งสมบัติ: อนาคตภาพการอาชีวศึกษาไทยเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน

ในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2557 - 2566) (THE SCENARIO OF THAI VOCATIONAL EDUCATION FOR ASEAN COMMUNITY IN THE NEXT DECADE (2014-2023) คณะกรรมการควบคุม
คุณวุฒิพนธ์: เจริญวิชัย สมพงษ์ธรรม, ก.ด. พงศ์เทพ จิระโร, ก.ด. 178 หน้า, ปี พ.ศ. 2557.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาอนาคตภาพที่พึงประสงค์ของการอาชีวศึกษาไทยเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2557-2566) ด้วยกระบวนการวิจัยอนาคตแบบ EDPR (Ethnographic delphi futures research) โดยผู้เชี่ยวชาญ 17 คน และตรวจสอบความเป็นไปได้ของอนาคตภาพการอาชีวศึกษาไทยในทศวรรษหน้าด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ผู้ที่เกี่ยวข้องจำนวน 8 คน

ผลการวิจัยพบว่า แนวโน้มการอาชีวศึกษาไทยเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนใน 10 ปีข้างหน้ามีแนวโน้มที่เป็นไปได้และสอดคล้องกับบริบทของการอาชีวศึกษาไทยทั้ง 8 ด้าน ดังต่อไปนี้

- 1) ด้านมาตรฐานการอาชีวศึกษา ประกอบด้วย มาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพ การประกันคุณภาพ
- 2) ด้านการบริหารจัดการ ประกอบด้วย ทิศทางการบริหารจัดการ กลยุทธ์ด้านการจัดการ การติดตามและประเมินผล
- 3) ด้านคุณลักษณะผู้สำเร็จการศึกษา ประกอบด้วย ความเข้าใจวัฒนธรรมประชาคมอาเซียน ความสามารถทางทักษะวิชาชีพ ความสามารถทางภาษา ความเป็นผู้นำ ความสามารถทำงานเป็นทีม
- 4) ด้านการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย หลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ ระบบทวิภาคี/ สหกิจ สื่อการสอน วัสดุ อุปกรณ์ การวัดผลและประเมินผล การเทียบโอนประสบการณ์
- 5) ด้านครูผู้สอน ประกอบด้วย คุณลักษณะครู ประสบการณ์วิชาชีพ เจตคติในอาชีพครู การพัฒนาครู
- 6) ด้านค่านิยมในการเรียนอาชีวศึกษา ประกอบด้วย การส่งเสริมค่านิยม การปรับเปลี่ยนค่านิยม
- 7) ด้านความร่วมมือ ประกอบด้วย หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ การใช้ทรัพยากรร่วมกัน การพัฒนาหลักสูตรร่วมกัน การสนับสนุนเครื่องมือ ตลาดแรงงานและการค้าเสรี และ
- 8) ด้านการสนับสนุนของรัฐบาล ประกอบด้วย โอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา การส่งเสริมการเรียนสายอาชีพ การส่งเสริมการวิจัยทางอาชีวศึกษา

54810121: MAJOR: EDUCATION ADMINISTRATION; Ph.D. (EDUCATIONAL ADMINISTRATION)

KEYWORDS: THAI VOCATIONAL EDUCATION/ ASEAN COMMUNITY/ NEXT DECADE/ SCENARIO

SOMBOON THANGSOMBAT: THE SCENARIO OF THAI VOCATIONAL EDUCATION FOR ASEAN COMMUNITY IN THE NEXT DECADE (2014-2023).

ADVISORY COMMITTEE: CHAROENVIT SOMPONGTHAM, Ph.D., PONGTHEP JIRARO, Ph.D. 178 P. 2014.

The purposes of this research were to study the scenario of Thai Vocational Education for ASEAN community for the next decade (2014-2023) by using future research process of EDFR (Ethnographic delphi futures research) with 17 experts and to find the trends of Thai Vocational Education in the next decade with the FGD (Focus group discussion) with 8 stakeholders.

The findings were that: Trends in Thai Vocational Education for ASEAN community in the next 10 years are likely to be possible and consistent with the context of the eight dimensions of Thai Vocational as follows: 1) The vocational standards, professional qualification standards, and quality assurance. 2) Aspects of management consisted of direction of management, management strategy, and monitoring and evaluation. 3) Attributes of graduates consisted of ASEAN cultural understanding, proficiency skills, language abilities, leadership and the ability to work as a team. 4) Teaching and learning consisted of curriculum, implementation, bilateral/ cooperative teaching materials, assessment and evaluation, and transfer of experience. 5) Aspect teacher consisted of teachers' professional experience, teacher attitude, and teacher development. 6) The values of vocational education, consisted of promoting values, modifying values. 7) Cooperation; both domestic and international, sharing resources, curriculum development, joint support, equipment support labor market and free trade. 8) Further government support consisted of equality of educational opportunity, promoting professional learning, and the promotion of vocational education research.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของงานวิจัย.....	5
คำถามในการวิจัย.....	5
กรอบความคิดในการวิจัย.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	7
ขอบเขตของการวิจัย.....	8
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
บริบทการอาชีวศึกษา.....	10
ประวัติและความเป็นมาของการอาชีวศึกษาไทย.....	11
การอาชีวศึกษาไทย.....	34
การอาชีวศึกษานานาชาติ.....	53
การจัดการอาชีวศึกษาไทยเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน.....	69
แนวทางการวิจัยอนาคต.....	71
เทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ EDFR.....	84
สรุปแนวโน้มการอาชีวศึกษาในอนาคต.....	90
3 วิธีดำเนินการศึกษาวิจัย.....	94
ขั้นตอนการกำหนดและเตรียมผู้เชี่ยวชาญ.....	94
ขั้นตอนการสัมภาษณ์ หรือ EDFR รอบที่ 1.....	96
ขั้นตอนการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูล.....	97

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม.....	97
ขั้นตอนการทำ EDRF รอบที่ 2.....	98
ขั้นตอนการเขียนภาพอนาคต.....	100
ขั้นตรวจสอบความเป็นไปได้.....	100
4 ผลการวิจัย.....	102
ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ รอบที่ 1.....	102
ผลการศึกษาแนวโน้มอนาคตภาพการอาชีวศึกษาไทยในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2557 - 2566)	110
จากการตอบแบบสอบถามของผู้เชี่ยวชาญ รอบที่ 2.....	128
5 สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	128
สรุปผลการวิจัย.....	138
ข้อเสนอแนะ.....	147
บรรณานุกรม.....	149
ภาคผนวก.....	161
ภาคผนวก ก.....	162
ภาคผนวก ข.....	164
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	178

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 พัฒนาการการอาชีวศึกษาในประเทศไทย.....	14
2 บริบทการอาชีวศึกษาไทยที่สอดคล้องกับประเด็นสำคัญของการอาชีวศึกษาไทย..	30
3 เปรียบเทียบความเชื่อและวิธีการเกี่ยวกับอนาคต.....	74
4 ตารางแสดงจุดร่วมและจุดต่างของวิธีการศึกษาอนาคตแต่ละวิธี.....	80
5 จำนวนผู้เชี่ยวชาญและการลดลงของความคลาดเคลื่อน.....	88
6 ผลการวิเคราะห์แนวโน้มด้านมาตรฐานการอาชีวศึกษา.....	111
7 ผลการวิเคราะห์แนวโน้มด้านการบริหารจัดการ.....	112
8 ผลการวิเคราะห์แนวโน้มด้านคุณลักษณะผู้สำเร็จการศึกษา.....	114
9 ผลการวิเคราะห์แนวโน้มด้านการจัดการเรียนการสอน.....	116
10 ผลการวิเคราะห์แนวโน้มด้านครูผู้สอน.....	119
11 ผลการวิเคราะห์แนวโน้มด้านก่านิยมในการเรียนอาชีวศึกษา.....	122
12 ผลการวิเคราะห์แนวโน้มด้านความร่วมมือ.....	123
13 ผลการวิเคราะห์แนวโน้มด้านการสนับสนุนของรัฐบาล.....	125

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	7
2 ขั้นตอนการวิจัยอนาคตโดยวิธี EDFR.....	100
3 ภาพอนาคตของการอาชีวศึกษาไทยเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนในทศวรรษหน้า.....	137

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University